

ACCOUNTICA Miesięcznik

Nr 20/Październik 2010/www.gierusz.com.pl

Spis treści:

1. **Prorodzinna polityka podatkowa- polskie rozwiązania na tle regulacji w Australii i Francji** – mgr Agata Krasodomska

Artykuł prezentuje polskie rozwiązania w zakresie prorodzinnej polityki podatkowej. Krajowe regulacje zostały skonfrontowane z systemami podatkowymi stosowanymi w Australii i Francji. Państwa te stanowią przykłady dojrzałych demokracji, które przejawiają wysoki poziom opieki w stosunku do obywateli, a ich polityka fiskalna jest elastyczne i ewoluuje odpowiadając na zmieniające się potrzeby społeczeństwa.

Prorodzinna polityka podatkowa- polskie rozwiązania na tle regulacji w Australii i Francji

Spółeczna funkcja podatków

Polityka prorodzinna jest jednym z ważniejszych punktów funkcjonowania większości wysokorozwiniętych państw na świecie. Ma na celu *stworzenie warunków do pełnego rozwoju i funkcjonowania rodziny, poprzez jej wspomaganie we wszystkich fazach rozwoju*¹, a także przekonanie obywateli, że warto mieć dzieci i w nie inwestować. Taką strategię Państwa wspiera niewątpliwie prorodzinna polityka podatkowa.

Istotnym elementem konstrukcji podatku są ulgi i zwolnienia. To swoiste przywileje, które mają służyć jako bodziec do rozwoju lub zaangażowania w działanie, a także łagodzić dysproporcje dochodów podatników. Ulgi i zwolnienia podatkowe spełniają funkcje zarówno gospodarcze jak i społeczne. Jedną ze społecznych funkcji stosowania w prawie podatkowym ulg i zwolnień jest właśnie wspieranie prorodzinnej polityki państwa.²

¹ „Program: Polityka prorodzinna Państwa” (wersja skrócona), przyjęty przez Radę Ministrów 3. listopada 1999r., Warszawa 1999r.

² J. Glumińska-Pawlic (praca zbiorowa), „Zarys prawa – prawo podatkowe”, wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006r., rozdział „Podstawowe pojęcia i instytucje podatków oraz prawa podatkowego”, str. 20-24

Częścią składową polskiego systemu podatkowego jest ulga na wychowanie dzieci. Obecnie polega ona na odliczeniu od podatku ustalonej ustawowo kwoty. Takie rozwiązanie nie traktuje równo wszystkich polskich podatników podatku od osób fizycznych. Problem ten stanowił bodziec do analizy innych systemów podatkowych stosujących podatkowe ulgi prorodzinne.

Ulga na dziecko w Polsce

W styczniu 2008 roku po raz pierwszy wprowadzono do *ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (p.d.o.f.)* ulgę na wychowywanie dzieci.

W myśl art. 27f ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o p.d.o.f. (Dz.U. Z 2000r. Nr 14, poz. 176, z późniejszymi zmianami) osobom, wychowującym własne lub przysposobione dzieci, na każde małoletnie dziecko należy się odliczenie bezpośrednio od podatku *1/6 kwoty zmniejszającej podatek określonej w pierwszym przedziale skali, o której mowa w art. 27 ust. 1, za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym podatnik wykonywał władzę, pełnił funkcję albo sprawował opiekę, o których mowa w art. 1, tj.:*

- *wykonywał władzę rodzicielską,*

- *pełnił funkcję opiekuna prawnego, jeżeli dziecko z nim zamieszkiwało,*
- *sprawował opiekę poprzez pełnienie funkcji rodziny zastępczej na podstawie orzeczenie sądu lub umowy zawartej ze starostą.*

Obowiązującą kwotą w roku 2009 i 2010 jest 92,67 zł miesięcznie czyli 1.112,04 rocznie.

Nie dla wszystkich ulga ta okazuje się korzystna. W niektórych przypadkach ulga na wychowanie dzieci odbiera podatnikom prawo do zasiłku rodzinnego, ponieważ odliczenie od podatku ulgi powiększa dochód netto decydujący o przyznaniu zasiłku. Wprawdzie świadczenia już przyznanego rodzina nie utraci, ale może mieć problem z uzyskaniem zasiłku w następnym roku. Dla osób najmniej zarabiających, płacących małe podatki, ulga ta nie do końca spełnia swoje zamierzenia, ponieważ często „brakuje im podatku”, żeby mogli odliczyć od niego ulgę na dzieci. Tak samo ma się rzecz w rodzinach wielodzietnych. Dla podatników najczęściej zarabiających i płacących najwyższe podatki taka wskazana kwotowo ulga jest z kolei niezauważalna.

Jak się okazuje, ulga ta jest najkorzystniejsza dla osób, które mają dosyć wysokie dochody i płacą od nich wysokie podatki.

Warto jednak zaznaczyć, że 2008 rok był w Polsce pierwszym od 11 lat rokiem, w którym odnotowano dodatni przyrost rzeczywisty ludności. Przyrost naturalny wyniósł 35,1 tys. nowych obywateli, a ludność Polski liczyła ok. 38 135 tys. osób, tj. o prawie 20 tys. więcej niż przed rokiem, jak podaje Główny Urząd Statystyczny.

Family Tax Benefit w Australii

Australia jest krajem o bardzo długiej tradycji demokratycznej. Największe zmiany w australijskim systemie podatkowym miały miejsce w lata 1993-2000³, jednak na bieżąco ewoluują tak, aby elastycznie dopasowywać się do sytuacji i potrzeb podatników. W 2007 roku Australia zamieniła stary system ulg prorodzinnych na nowy tak, aby wyrównać szanse uboższych i zamożniejszych podatników.

W Australii funkcjonuje świadczenie tzw. Family Tax Benefit⁴ (rodzinne korzyści podatkowe – przyp. autora). Jest to rodzaj dodatku na wychowanie zależnych dzieci i może zostać otrzymany w formie bezpośredniego świadczenie pieniężnego.

³Kazimierz Tarchalski „Ekonomia cudu australijskiego”, Studia Ekonomiczne zeszyt nr 3-4/2008, Instytut Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2008, str. 204

⁴A New Tax System (Family Assistance) (Administration) Act 1999, Rozdział 3 *Payment of Family Assistance*, str. 11

Wprowadzono go w 2007 roku zamiast funkcjonującego odliczenia od podatku 30% wydatków na opiekę nad dziećmi. Stara forma nie była korzystna dla wszystkich, ponieważ część podatników miała zbyt niskie zobowiązania podatkowe na pokrycie 30% wydatków związanych z opieką nad dziećmi. Nowa forma wyrównała szanse uboższych i zamożniejszych podatników.⁵

FTB podzielone jest na dwie części: część A i część B.⁶

Family Tax Benefit część A skierowany jest do wszystkich rodzin wychowujących dzieci. Dotyczy dzieci i młodzieży poniżej 21 roku życia pozostających na wychowaniu oraz studentów pomiędzy 20 a 24 rokiem życia studiujących w pełnym wymiarze czasu i nie korzystających z Dodatku Młodzieżowego (Youth Allowance) lub innych podobnych świadczeń.

Family Tax Benefit część B skierowany jest do osób samotnie wychowujących dzieci lub do rodzin, w których jedno z rodziców zdecydowało się zostać w domu, żeby wychowywać dziecko. Dotyczy dzieci do 18 roku życia, pozostających na utrzymaniu rodziców.

Wysokość świadczenia FTB jest określane na podstawie złożonego zeznania rocznego (jeśli jest wymagane), a otrzymanie świadczenie z tytułu FTB zależy od kwoty dochodów rodziny, liczby oraz wieku dzieci pozostających na utrzymaniu.

Aktualny system australijski został stworzony tak, żeby stworzyć równe szanse dla wszystkich obywateli na otrzymywanie pieniędzy wspomagających domowy budżet. Wprawdzie dzisiaj bardziej przypomina model szwedzkiego państwa opiekuńczego opartego na opiece socjalnej⁷, jednak nadal jest silnie związany i uzależniony od systemu podatkowego.

Prorodzinna polityka podatkowa we Francji

System podatkowy we Francji jest jednym z najbardziej prorodzinnych systemów wśród państw europejskich. Zapewnia swoim obywatelom szereg ulg podatkowych, jak i ogromny pakiet wsparcia socjalnego, ale to temat na nowe opracowanie.

⁵Ewa Matyszewska „Jakie ulgi przysługują australijskiemu podatnikowi”, źródło: Gazeta Prawna wydanie z 9. czerwca 2008 r. nr 111 (2233).

⁶www.familyassist.gov.au

⁷Joanna Dobrzyńska „Czy Szwecja jest nadal krajem opiekuńczym?..”, Studia i prace kolegium zarządzania i finansów, zeszyt naukowy nr 80, SGH, Warszawa 2007, str. 169-181

Iloraz rodzinny

Najciekawszym elementem francuskiej polityki prorodzinnej jest **iloraz rodzinny**.⁸ Wśród rozbudowanego systemu ulg prorodzinnych odgrywa on największą rolę. Polega on na podzieleniu całości dochodów przypadających na rodzinę w zależności od wielkości i składu rodziny. Łączny dochód do opodatkowania rodziny we Francji wynika z podzielenia rzeczywistego dochodu przez odpowiednią liczbę części fiskalnych. Podziału tego dokonuje się w następujący sposób: pierwsza część przypada na osobę samotną, dwie części na małżonków, po pół części na każde z dwojga pierwszych dzieci będących na utrzymaniu i po jednej części na każde następne dziecko. Przykładowo dochód małżeństwa z trojgiem dzieci jest dzielony na cztery części. Od tak podzielonej kwoty oblicza się podatek według skali i następnie mnoży przez cztery. Dzięki temu później wpada się w wyższe progi podatkowe. W rezultacie iloraz rodzinny pozwala na zapłacenie znacząco niższego podatku w przypadku posiadania licznej rodziny. Dodatkowo w sytuacji, gdy posiada się dziecko niepełnosprawne, można podwyższyć kwotę ilorazu o pół części fiskalnej.⁹ Takie rozwiązanie pozwala na

znaczne obniżenie podstawy opodatkowania, a tym samym zmniejsza wysokość płaconego podatku dochodowego. Na tle innych rozwiązań to wydaje się być najbliższe wizji uczciwych podatków i równego traktowania wszystkich obywateli.

Ulgi na dziecko

Dodatkowo we Francji stosowane są ulgi związane bezpośrednio z kosztami ponoszonymi na wychowanie i wykształcenie dziecka.

Odliczenia od dochodu: aktualnie jest to 50% kosztów poniesionych za opiekę nad dzieckiem wykonywaną poza własnym domem lub w domu przez asystenta wychowawczego, maksymalnie do 2 300 euro, odliczanych od dochodu.

Odliczenia od podatku: od podatku natomiast odliczyć można było również niewielkie kwoty, mające częściowo pokryć koszty nauki dziecka w gimnazjum (rocznie 61 euro), liceum (153 euro) i szkole wyższej (183 euro).¹⁰

Porównanie systemów ulg podatkowych

W każdym z opisanych krajów systemy ulg prorodzinnych dają podatnikom wymierne korzyści finansowe, pod warunkiem, że

⁸ Code General des Impôts, art. 194 LOI nr 2007-1824 z 25.12.2007, wersja aktualna na 12 czerwca 2010 r.

⁹ Ewa Matyszewska „Francja ma iloraz rodzinny”, źródło: Gazeta Prawna wydanie z 22. listopada 2007 r. nr 227 (2097)

¹⁰ Broszura „International Assignment Services Taxation of International Assignees – France”, PricewaterhouseCoopers 2010r.

podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych w danym roku podatkowym ma wobec Państwa zobowiązanie podatkowe (wyjątek stanowi Australia). W Polsce jest to określona ustawowo kwota przypadająca na jedno dziecko, w Australii – kwota, na którą ma wpływ wysokość dochodu rodzinnego oraz wiek dziecka. We Francji natomiast dochód rodziny dzieli się odpowiednio na ilość jej członków, a odliczenia stosuje się zarówno od dochodu jak i od podatku.

Stosowana obecnie w Polsce ulga na wychowanie dzieci w postaci odliczenia od podatku ustalonej ustawowo kwoty, nie traktuje równo wszystkich polskich podatników podatku od osób fizycznych. Dla jednych obywateli bezpośrednie odliczenie od podatku stanowi pułap nie do osiągnięcia dla innych jest niemal niezauważalna. Wprowadzenie do ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych ulgi podatkowej wzbudziło powszechną w Polsce pozytywną ocenę, jednak trzy lata jej funkcjonowania wyraźnie wskazuje niedociągnięcia i wady.

Ustawodawstwo australijskie i francuskie stworzyło dwa różne modele pomocy dla podatników wychowujących dzieci, jednak spójne w jednym – ustanowione prawo

podatkowe jest równe wobec wszystkich obywateli.

De lege ferenda

Podstawa opodatkowania podatku dochodowego od osób fizycznych powinna być podzielona na wszystkich członków rodziny.

To rozwiązanie jest być może szokujące, ale w przekonaniu autora jest bardziej uczciwe niż odliczanie od podatku ustalonej ustawowo kwoty. Przede wszystkim jest ono identyczne dla wszystkich podatników płacących podatek dochodowy od osób fizycznych. Równocześnie powinna zostać zlikwidowana obecnie obowiązująca ulga na wychowywanie dzieci. Takie rozwiązanie może wpłynąć na zmniejszenie wpływów do budżetu z podatku dochodowego od osób fizycznych, chociaż w 2008 roku z ulgi na dziecko skorzystało ponad 4,2 mln podatników co dało 6 mld złotych odliczenia z podatku dochodowego za 6,4 mln dzieci. Średnio na jedno polskie dziecko przypadło 951 zł odliczenia od podatku. Z drugiej też strony takie rozwiązanie może zwiększyć wpływy do budżetu z podatków bezpośrednich, które i tak stanowią około 70% podatkowych wpływów do budżetu Polski. A co najważniejsze taki zapis w ustawie stworzy w społeczeństwie wrażenie uczciwych podatków.

Literatura:

1. <http://www.legifrance.com/>,
2. <http://www.ato.gov.au/>,
3. <http://www.comlaw.gov.au/>,
4. <http://www.familyassist.gov.au/>
5. Broszura informacyjna PricewaterhouseCoopers LLP z 2010 r. o systemie podatkowym we Francji „International Assignment Services Taxation of International Assignees – France”.
6. Gazeta Prawna – poradnik emigranta, wydanie z 9. czerwca 2008 r., nr 111 (2233),
7. Gazeta Prawna – poradnik emigranta, wydanie 22. listopada 2007 r. nr 227 (2097),
8. praca zbiorowa A. Buczek, H. Dzwonkowski, L. Etel, J. Głumińska-Pawlic „Zarys prawa – prawo podatkowe”, wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006r.
9. „Program: Polityka prorodzinna Państwa” (wersja skrócona), przyjęty przez Radę Ministrów 3. listopada 1999r., Warszawa 1999r.
10. Kazimierz Tarchalski „Ekonomia cudu australijskiego”, Studia Ekonomiczne zeszyt nr 3-4/2008, Instytut Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2008, str. 204
11. Joanna Dobrzyńska „Czy Szwecja jest nadal krajem opiekuńczym?...” , Studia i prace kolegium zarządzania i finansów, zeszyt naukowy nr 80, SGH, Warszawa 2007

Akty prawne:

Polskie prawo podatkowe

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zmianami, Dz. U. Z 2010 Nr 51 poz. 307), zwana później *ustawą p.d.o.f.*

Rozdział 6 *Podstawa obliczenia i wysokość podatku* Art 27f, stan prawny na 11 czerwca 2010r.

Australijskie prawo podatkowe

A New Tax System (Family Assistance) (Administration) Act 1999, zwany później *NTS*

- * Akt nr 81 z 1999 z późniejszymi zmianami,
- * Ustawa kompilacyjna z 2010r.,
- * Zarządzenie nr 45 z 11.05.2010r.

Rozdział 3 *Payment of Family Assistance*, stan prawny na 11 czerwca 2010r.

Francuskie prawo podatkowe

Code General des Impôts (Generalny Kodeks Podatkowy) z 6 kwietnia 1950 r. z późniejszymi zmianami, zwany później *CGI*

- * Akt nr 2007-1824 z 25 grudnia 2007 r.
- * Art. 194 CGI, stan prawny na 11 czerwca 2010r.